

TÜRKİYE VE KRİPTO VARLIK REGÜLASYONU: ÖZGÜR EKOSİSTEM, KORUNAN YATIRIMCILAR VE GELİŞEN SERMAYE PİYASALARI

Kripto varlıkların Türk hukukundaki çerçevesini belirleyen Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (“Kanun”) 2 Temmuz 2024 tarihli ve 32590 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun ile, blokzinciri teknolojisine dayanan kripto varlıkların platformlar nezdindeki alım satım faaliyetleri, söz konusu platformların kuruluş ve faaliyet şartları ve yatırımcılar ile piyasayı korumaya yönelik ek hususlar düzenlenerek, Türk sermaye piyasasının gelişimi için olumlu bir adım atılmıştır.

1. Kripto Varlıkların Türk Hukukundaki Yeri

2013 yılında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (“**BDDK**”) “herhangi bir resmi ya da özel kuruluş tarafından ihraç edilmeyen ve karşılığı için güvence verilmeyen bir sanal para birimi olarak bilinen Bitcoin” nitelemesiyle, Bitcoin’in Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun kapsamında bir elektronik para olmadığını değerlendirmiştir.

2017 yılında Sermaye Piyasası Kurulu (“**Kurul**”), “sanal para birimleri ile ilgili olarak ülkemizde bir düzenleme veya tanımlama bulunmadığı ve Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında yer alan türev araçlara dayanak teşkil edebilecek unsurlar içerisinde sanal para birimlerinin bulunmadığı” açıklamasıyla müşterilere yönelik olarak sanal para birimlerine dayalı spot veya türev işlemler yapılmaması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

ERYÜREKLİ

2019 yılında, Meclis tarafından onaylanan On Birinci Kalkınma Planı ile, İstikrarlı ve Güçlü Ekonomi başlığı ve Mali Piyasalar alt başlığı altında “*Blokzincir tabanlı dijital merkez bankası parası uygulamaya konulacaktır.*” denilerek blokzinciri teknolojisi ve dijital para kalkınma planına dahil edilmiştir.

2021 yılında Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından, Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik yayımlanmış ve kripto varlıkların bir ödeme aracı olarak kullanılması yasaklanmıştır.

Yine 2021 ve 2022 yıllarında, Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik (“**Suç Gelirleri Yönetmeliği**”) ile Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılar (“**KVHS’ler**”) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun’un uygulanması bakımından yükümlüler arasında sayılmış ancak KVHS’lere ilişkin bir tanım yapılmamıştır. Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (“**MASAK**”) tarafından, KVHS’lere yönelik olarak Uygulama Rehberi ve Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi yayımlanmıştır.

Son olarak 6 Mayıs 2024 tarihinde kanun koyucu, dağıtık defter teknolojilerinin ve bu teknolojilerden yararlanılarak oluşturulan kripto varlıkların kullanımının da yaygınlaştığını belirtmiş, farklı ülke mevzuatlarında, uluslararası kurumlar ve çatı kuruluşlar nezdinde düzenleyici çalışmaların varlığına dikkat çekmiş, ülkemizde 10 milyon civarında kişinin kripto varlık alım satım işlemini deneyimlediğini ifade ederek bu alanda bir düzenleme yapılması gereğinin kabul gördüğünü dile getirmiştir. Bu kapsamda 2 Temmuz 2024 tarihli ve 32590 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kanun ile, Türkiye’deki kripto varlık ekosistemine ilişkin temel çerçeve belirlenmiş ve piyasaya ilişkin ikincil düzenlemeler için Kurul’a yetki verilmiştir.

2. Kanun Kapsamında Kripto Varlıklar

Kanun koyucu kripto varlıkların temel olarak (a) menkul kıymet kripto varlıkları, (b) elektronik para kripto varlıkları, (c) dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknolojiyi geliştiren ve değeri bu teknolojilerden ayrıştırılamayan kripto varlıklar, (d) fayda kripto varlıkları ve bu sınıfa dahil edilebileceği belirtilen sahiplik kanıtı oluşturan kripto varlıklar (örn. Non-fungible token – NFT) şeklinde sınıflandırılabileceğini belirtmiştir. Ayrıca, değerini bir diğer varlığın değerine sabitleme

ERYÜREKLİ

amacı taşıyıp taşımaması kriterine bağlı olarak (i) stabil kripto varlıklar ve (ii) stabil olmayan kripto varlıklar olarak da sınıflandırma gerçekleştirilebilecektir.

Bu çerçevede kripto varlıklar Kanun'da “*dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak elektronik olarak oluşturulup saklanabilen, dijital ağlar üzerinden dağıtım yapılan ve değer veya hak ifade edebilen gayri maddi varlıklar*” olarak tanımlanmış; Kurul'a, (a) sermaye piyasası araçlarına özgü haklar sağlayan kripto varlıklara ve (b) dağıtık defter teknolojisinin veya benzer bir teknolojik altyapının geliştirilmesi suretiyle oluşturulan ve değeri bu teknolojiden ayrıştırılamayan kripto varlıklara ilişkin düzenleme yetkisi verilmiştir. Ayrıca Kurul, söz konusu kripto varlıkların belirlenmesine ilişkin teknik değerlendirme amacıyla Türkiye Bilimsel ve İstatistik Araştırma Kurumu'ndan (“**TÜBİTAK**”) veya ilgili diğer kurum ve kuruluşlar ile kamu kurumlarından teknik rapor istemeye yetkili kılınmıştır. Bunlar dışında kalan kripto varlıklar ise Kanun ile getirilen düzenlemelerin kapsamı dışında bırakılmıştır.

3. Kripto Varlıkların İşlem Görmesi ve Saklanması

Kanun ile kripto varlıklara ilişkin ihraç işlemleri ayrıca düzenlenmemiş; kripto varlık alım-satım, ilk satış ya da dağıtım, takas, transfer veya bunların gerektirdiği saklama ve belirlenebilecek diğer işlemlerin bir veya daha fazlasını gerçekleştirecek kuruluşlar olarak tanımlanan *platformlara*, ilk satış yahut dağıtım yapılacak kripto varlıkları belirleme ve işlem görmelerinin sonlandırılmasına ilişkin yazılı listeleme prosedürü oluşturmaları yükümlülüğü getirilmiştir. Ek olarak Kurul'a, gerektiğinde TÜBİTAK ve diğer kurumlardan görüş de alarak, bu prosedürlere yönelik ilke ve esaslar belirleme yetkisi verilmiştir. Sermaye piyasası araçlarının Merkezi Kayıt Kuruluşu (“**MKK**”) nezdinde kayden ihraç edilmesi yerine kripto varlık olarak ihraç edilerek saklandıkları hallerde ise, hizmet sağlayıcıların sunacağı elektronik ortam nezdinde kayden izlenmesine ilişkin esasların Kurul tarafından belirleneceği düzenlenmiştir.

Kripto varlıkların saklanmasıyla ilgili olarak, çevrimiçi cüzdan (sıcak cüzdan) ve çevrimdışı cüzdan (soğuk cüzdan) ayırımına yer veren kanun koyucunun kripto varlık ekosisteminin temel felsefesine uygun olarak, kişilerin kendilerine ait kripto varlıkları, erişim anahtarlarının kendileri tarafından saklandığı ortamlarda tutulması konusunda pozitif bir tutum sergilediği anlaşılmaktadır. Kural olarak, müşterilerin kendilerine ait kripto varlıkları kendilerine ait cüzdanlarda saklaması prensibi esas alınmış; kendi cüzdanında kripto varlık saklamayı tercih etmeyen müşterilere ise, Kurul'ca yetkilendirilmiş ve BDDK tarafından uygun görülecek bankalarca veya Kurul'ca kripto varlık saklama

ERYÜREKLİ

yetkisi verilecek diğer kuruluşlarca saklama hizmeti sağlanabileceğini düzenlenmiştir. Her durumda, müşterilere ait nakitlerin bankalarda tutulması zorunlu kılınmıştır. Ancak, bankalar nezdinde saklanan nakit ve kripto varlıkların mevduat ve katılım fonunun sigortalanması hükümlerinden faydalanmayacağı belirtilmiştir.

Yatırım kuruluşlarının sakladığı müşteri varlıklarına benzer şekilde, müşterilere ait kripto varlıklar ve nakit varlıklar da KVHS'lerin malvarlığından ayrı değerlendirilecek ve "ayrıştırma kuralı" hükümlerine tabi olacaktır.

Yatırım kuruluşları ve KVHS'ler için getirilen ek hükümler ile ayrıştırma kuralı kuvvetlendirilmiş olup, bankalar nezdinde tutulmakta olan müşteri nakitlerinin de ilgili yatırım kuruluşu ve KVHS hesabından ayrıca açılacak olan münferit hesap veya hesaplarda saklanacağı düzenlenmiştir.

4. Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılar

KVHS'ler Kanun'da çatı bir tanım olarak; platformlar, kripto varlık saklama hizmeti sağlayacak kuruluşlar ve ikincil düzenlemeler neticesinde diğer kripto varlık hizmetlerini sağlayabilecek kuruluşlar olarak tanımlanmış olup, atıf yapılan hükümler dışında Sermaye Piyasası Kanunu'nun ("SPKn") diğer hükümlerine tabi olmayacaktır. Bununla birlikte, düzenlemelerde açıklık bulunmayan yahut uygulamanın yönlendirilmesi gereken hususlar Kurul'un yetkisine bırakılmış ve Kurulca bankalara yükümlülük yükleyecek düzenlemeler yapılacak olması durumunda BDDK'dan görüş alınması gerektiği düzenlenmiştir.

Kanun'un, KVHS'lere ilişkin olarak getirdiği kurallar, aşağıda (i) kuruluş ve faaliyet şartları, (ii) ortaklar, yönetim kurulu üyeleri ve temsilciler, (iii) tedbir, denetim ve yaptırımlar ve (iv) cezai hükümler bölümleri altında bilgilerinize sunulmaktadır.

4.1. Kuruluş ve Faaliyet Şartları

KVHS'lerin ortakları, yöneticileri, personeli, organizasyonu, sermayesi, yükümlülükleri, bilgi sistemleri ve teknolojik alt yapılarına ilişkin olarak Kurul tarafından belirlenecek esaslar çerçevesinde, KVHS'lerin kuruluş ve faaliyetleri için Kurul'dan izin alınması gerekmekte olup, ayrıca Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği'ne üye olmaları gerekmektedir. Teknik altyapı açısından ise KVHS'ler, sistemlerinin güvenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak için gerekli iç kontrol

ERYÜREKLİ

birim ve sistemlerini oluşturmakla yükümlü tutulmuş olup; kuruluş ve faaliyete başlama açısından Kurul tarafından izin verilmesi için bilgi sistemleri ve teknolojik altyapılar konusunda TÜBİTAK'ın belirleyeceği kriterlere uygunluk aranacaktır.

KVHS'lerin müşterileri ile imzalayacakları sözleşmelerin yazılı olarak veya Kurul'un yazılı şeklin yerine geçebileceğini belirlediği ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkan verecek yöntemler yoluyla kurulması gerekmekte olup; söz konusu sözleşmelerde, KVHS'lerin müşterilere karşı sorumluluğunu sınırlandıran şartlara yer verilemeyecektir. Keza, platformlar ve müşterileri arasındaki ilişkiler genel hükümlere bağlı kılınmış ve kripto varlıkların yatırımcı tazmin hükümleri kapsamında olmadığı açıkça belirtilmiştir.

Müşterilerin kripto varlık transferlerine ilişkin kayıtlar KVHS'ler tarafından güvenli, erişilebilir ve takip edilebilir bir şekilde tutulması ve transfer işlemlerinde MASAK tarafından yapılan düzenlenmelere uyulması öngörülmüştür. Öte yandan platformlar, müşteri itiraz ve şikayetlerini çözmede etkili içsel mekanizmalar kurmakla yükümlü tutulmuştur.

Platformlarda gerçekleşen, makul ve ekonomik bir gerekçeyle açıklanamayan, platformdaki işlemlerin güven, açıklık ve istikrar içinde çalışmasını bozacak nitelikteki eylem ve işlemler, SPKn'nin 104 numaralı maddesi ile düzenlenen "piyasa bozucu eylemler" hükümlerine tabi olacaktır; ancak, kripto varlık piyasalarında mukimlik prensibinin uygulanmayabilmesi ve piyasanın merkeziyetsiz yapısı gereği, yurtdışı piyasalarda da fiyat oluşumu gerçekleşen kripto varlıklara ilişkin işlemler, söz konusu düzenlemenin kapsamı dışında tutulmuştur.

4.2.Ortaklar, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Temsilciler

Kanun, KVHS'lerin ortaklarına ilişkin olarak finansal duruma, adli sicile ve finansal piyasalardaki işlem geçmişlerine ilişkin çeşitli şartlar getirmiştir:

- Ortakların müflis olmaması, konkordato ilan etmiş olmaması, uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurusunun tasdik edilmiş olmaması,
- Ortaklar hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş olmaması,
- Tasfiyeye tabi veya faaliyet izni iptal edilen çeşitli finansal kuruluşlarda önemli etkiye sahip ortak olmaması,

ERYÜREKLİ

- d) Ortakların Türk Ceza Kanunu, Terörle Mücadele Kanunu ve Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun kapsamında tanımlanan çeşitli suçları kasten işlemek suretiyle beş yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkum olmaması,
- e) Ortakların SPKn kapsamında yazılı suçlardan kesinleşmiş mahkumiyetinin bulunmaması,
- f) Ortakların bilgi suistimali ve piyasa dolandırıcılığı sebebiyle borsalarda geçici veya sürekli olarak işlem yapmasının yasaklanmamış olması,
- g) Ortakların gerekli mali güç ve işin gerektirdiği dürüstlük ve itibara sahip bulunması, ve
- h) Ortakların ortaklık yapılarının şeffaf ve açık olması.

Yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyesi olmaksızın temsile yetkili kişiler, ortaklara ilişkin olarak sayılan şartlardan mali güce ilişkin olanlar haricindekileri taşımakla yükümlüken; dağıtılabilir karın yarısından fazlasını tek başına alma veya yönetim kurulu üye sayısının yarısından fazlasını seçme veya aday gösterme hakkına sahip olan gerçek kişiler, ortaklara ilişkin olarak sayılan tüm şartları taşımak zorunda tutulmuştur.

KVHS'lerin ortağı olan tüzel kişilerin önemli etkiye sahip ortakları ise kısmen veya tamamen tabi tutulabilmektedir. KVHS'lerin ortaklarının belirtilen niteliklerin kaybı halinde altı ay içerisinde pay devri yapmaları gerektiği düzenlenmiştir.

4.3. Denetim, Tedbir ve Yaptırımlar

KVHS'ler temel olarak Kurul'un gözetim ve denetimine tabi olarak faaliyet gösterecektir. Bu çerçevede Kurul, KVHS'lerin genel olarak faaliyetlerini, mali yapılarını, internet aracılığıyla yaptıkları yayınlar ile diğer ilan, reklam ve açıklamalarını, hukuka aykırı faaliyetlerini, izinsiz sermaye piyasası faaliyeti oluşturan işlemlerini, SPKn'in denetim ve tedbirlere ilişkin hükümleri çerçevesinde denetlemek ve gerekli tedbirleri almakla yetkili ve görevli kılınmıştır.

Öte yandan, yurt dışında yerleşik platformlar ise Türkiye'de yerleşik kişilere yönelik olarak faaliyette bulunamayacak olup; Türkiye'de yerleşik kişilerin, yurt dışında yerleşik platformlardan kendi iradeleri doğrultusunda hizmet almaları yasaklanmamıştır.

4.4.Cezai Hükümler

İzin almaksızın yürütülen KVHS faaliyetlerinde, ilgili gerçek kişiler ve tüzel kişilerin yetkilileri üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılabilir.

İzinsiz faaliyetlere ek olarak zimmet suçu Kanun'da ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu çerçevede, KVHS'lere görevi nedeniyle tevdi edilmiş olan yahut koruma, saklama ve gözetimi ile yükümlü olunan para veya para yerine geçen evrakları, diğer malları veya kripto varlıkları zimmetine geçiren KVHS mensuplarına sekiz yıldan on dört yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası uygulanacak, KVHS'ler ise bundan doğan zararı tazmine mahkum edilecektir.

5. Diğer Hususlar

Yukarıda açıklanan hususlar dışında kalan önemli düzenlemeler, aşağıda bilgilerinize sunulmaktadır:

- a) Kripto varlıkların “*araçtan bağımsızlık ilkesi*” kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirten kanun koyucu, bu ilke bağlamında, herhangi bir şirkette ortaklık vaadiyle halktan para toplanarak karşılığında adi kağıt, sözlü beyan verilmesi ile bu işlemin karşılığında kripto varlık verilerek yapılmasının işin özünü değiştirmeyeceği ve bunun usulsüz halka arz olarak değerlendirileceğini düzenlemiştir.
- b) Platformların bir önceki yıl elde edilen, faiz gelirleri hariç tüm gelirlerinin yüzde biri Kurul, yüzde biri de blokzincir ve ilgili bilişim teknolojilerinin geliştirilmesinde kullanılmak üzere TÜBİTAK bütçesine kaydedilmek üzere, yüzde ikilik payın ertesi yılın mayıs ayı sonuna kadar ödenmesi gerektiğini düzenlenmiş, bu kapsamdaki tahakkuk ve ödemelerle ilgili esasların Kurulca belirleneceğini belirtmiştir.
- c) Türkiye’de yerleşik, nakdi kripto varlığa veya kripto varlığı nakde çevirme imkanı veren ATM ve benzer elektronik cihazların faaliyeti kanunun yürürlüğünü takip eden üç ay içerisinde sonlandırılacaktır.

6. Sonuç

Sermaye piyasaları mevzuatında yatırım kuruluşlarına uygulanan ve yatırımcıyı korumaya yönelik olan temel ilkelerin KVHS'lere ve müşterilerine uyarlanarak uygulanması olarak yorumlanabilecek olan Kanun; blokzinciri teknolojilerinin temel felsefenin anlaşıldığı konusunda güven vermiş, bu teknolojilerin özgürce gelişimine olanak sağlayıp bu gelişmeleri de TÜBİTAK eliyle hem takip etme hem de denetleme imkanı getirmiştir.

Türk sermaye piyasaları, KVHS'ler ve yatırımcılar olmak üzere tüm piyasa paydaşları için daha öngörülebilir bir piyasa yaratacağı düşünülen Kanun'un, süreç içerisinde uygulamayı yönlendirecek düzenleyici işlemler ve kararlar ile daha etkin hale geleceği düşünülmektedir.

İLETİŞİM

Eryürekli Hukuk Bürosu

T: +90 212 365 9600

info@eryurekli.com

BU YAYIN HAKKINDA

Bu yayın ERYÜREKLİ tarafından müvekkillerine ve meslektaşlarına bir habercilik hizmeti olarak sunulmaktadır. Bu yayında verilen bilgiler, ele alınan konuların her yönünü kapsamak zorunda değildir ve hukuki tavsiye olarak yorumlanmamalıdır.

Bu yayında bilgi verilen konular hakkında herhangi bir sorunuz olması halinde, daha detaylı bilgi için lütfen avukatınızla veya ERYÜREKLİ ile iletişime geçiniz.